

## Przedmiot: Terapia zajęciowa w środowisku rodzinnym

### I. Informacje ogólne

|                                                                 |                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Jednostka organizacyjna                                         | Wydział Rehabilitacji<br>Katedra Terapii Zajęciowej<br><br>Kierownik: dr Grzegorz Bednarczuk                             |
| Nazwa przedmiotu                                                | Terapia zajęciowa w środowisku rodzinnym                                                                                 |
| Kod przedmiotu                                                  | TZ_I_46                                                                                                                  |
| Język wykładowy                                                 | Polski                                                                                                                   |
| Rodzaj kształcenia (obowiązkowy/fakultatywny)                   | Obowiązkowy                                                                                                              |
| Poziom kształcenia (np. pierwszego lub drugiego stopnia)        | I <sup>o</sup>                                                                                                           |
| Rok studiów                                                     | II                                                                                                                       |
| Semestr                                                         | III                                                                                                                      |
| Liczba punktów ECTS                                             | 2<br>w-30 godzin, samokształcenie 20 godzin                                                                              |
| Imiona i nazwiska wykładowców                                   | dr Anna Dąbrowska-Zimakowska<br><a href="mailto:anna.zimakowska@awf.edu.pl">anna.zimakowska@awf.edu.pl</a>               |
| Program (programy) studiów, w którym realizowany jest przedmiot | Terapia zajęciowa                                                                                                        |
| Sposób realizacji zajęć (stacjonarny, uczenie się na odległość) | Stacjonarny                                                                                                              |
| Wymaganie wstępne i dodatkowe                                   | Dysponowanie wiedzą na temat zadań i ról terapeutów zajęciowych, procesu terapeutycznego oraz podejmowanych interwencji. |

## II. Informacje szczegółowe

### Cele przedmiotu

|    |                                                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| C1 | Zapoznanie studentów z rolą rodziny w procesie terapeutycznym beneficjenta i zasadami współpracy ze środowiskiem rodzinnym.                         |
| C3 | Zapoznanie się z zasadami i metodami prowadzenia terapii w środowisku domowym i zwiększania poziomu niezależności osób uczestniczących w terapii.   |
| C4 | Przedstawienie ról i specyfiki pracy terapeuty zajęciowego z rodziną doświadczającą różnorodnych problemów natury zdrowotnej lub społeczno-prawnej. |

### Efekty uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla przedmiotu

| Efekt uczenia się                                                                                                                                                                                                                                                  | Efekty uczenia się dla przedmiotu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Odniesienie do celów | Odniesienie do charakterystyk II stopnia PRK |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|----------------------------------------------|
| <b>Wiedza</b>                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                      |                                              |
| K_W30<br>Rozumie specyfikę pracy z osobami z niepełnosprawnością i w trudnej sytuacji życiowej zgodnie z teoriami poszanowania autonomii, kształtowania normalizacji i umocnienia (empowerment).                                                                   | <ol style="list-style-type: none"> <li>Wyjaśnia znaczenie współpracy z rodziną beneficjenta jako źródłem cennego wsparcia oraz umocnienia.</li> <li>Opisuje możliwe reakcje i postawy rodziny wobec doznania przez członka rodziny problemów zdrowotnych, adaptacyjnych, społecznych; dostrzega ich potencjalnie korzystny lub negatywny wpływ na dobrostan i poziom niezależności osoby będącej w terapii.</li> <li>Angażuje środowisko rodzinne w proces terapeutyczny, umożliwiając jej członkowi/członkom uczestniczenie w zajęciach</li> </ol> | C1,C2, C3            | P6S_WK                                       |
| K_W31<br>Posiada wiedzę dotyczącą teoretycznych podstaw terapii zajęciowej, szczególnie w odniesieniu do rodzajów zajęć i ich związków ze zdrowiem, celów podejmowanych aktywności oraz złożonych interakcji zachodzących pomiędzy osobą, środowiskiem i zajęciem. | <ol style="list-style-type: none"> <li>Zna zasady wspomagania niezależnego funkcjonowania osób będących w terapii w zakresie ADL i IADL, produktywności, czasu wolnego, snu i odpoczynku w środowisku domowym i rodzinnym.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | C1,C2,C3             | P6S_WK                                       |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |            |        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|--------|
| K_W34<br>Zna i rozumie wpływ otoczenia człowieka na podejmowane przez niego zajęcia. Posiada wiedzę o możliwościach dostosowywania środowiska i zasadach ergonomii.                                                                                                                                                                                                                      | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Zna zasady wprowadzania adaptacji i urządzeń wspomagających codzienne, niezależne funkcjonowanie w środowisku domowym stosowanie do potrzeb i możliwości osoby/rodziny.</li> <li>2. Zna zasady optymalizacji środowiska domowego w stosunku do indywidualnych umiejętności i promowania pełnego uczestnictwa w codziennych czynnościach.</li> <li>3. Uzasadnia potrzebę wprowadzenia zmian w domu/ mieszkaniu w celu dostosowania przestrzeni życiowej aby zwiększyć użytkowanie, bezpieczeństwo i niezależność</li> <li>4. Opisuje proces modyfikacji domu obejmujący ocenę potrzeb, identyfikację i wdrożenie rozwiązań, szkolenie i ocenę wyników.</li> </ol> | C2,C3      | P6S_WK |
| <b>Umiejętności</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |            |        |
| K_U11<br>Potrafi nawiązać partnerską współpracę z osobą zdrową i chorą, z jej środowiskiem społecznym, rodziną i najbliższym otoczeniem, i stosować terapię zajęciową zgodnie z zasadami praktyki nakierowanej na potrzeby klienta, w szczególności respektując indywidualne różnice i uznawane wartości oraz ich wpływ na podejmowane zajęcia i udział w życiu społecznym.              | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Potrafi okazać zrozumienie dla reakcji i postaw rodziny wobec doświadczanych problemów rodzinnych lub członka rodziny.</li> <li>2. Potrafi nawiązać współpracę partnerską z rodziną beneficjenta uznając jej styl życia, potrzeby, wartości, którymi się kieruje.</li> <li>3. Potrafi udzielać wsparcia, edukować, prowadzić trening członków rodziny, udzielić wskazówek oraz skutecznie ich angażować w proces odzyskiwania niezależności członka rodzina.</li> <li>4. Zapewnia klientom narzędzia do optymalizacji środowiska domowego w stosunku do indywidualnych umiejętności i promowania pełnego uczestnictwa w codziennych czynnościach.</li> </ol>     | C1,C2,C3   | P6S_UK |
| <b>Kompetencje społeczne</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |            |        |
| K_P05<br>W sposób profesjonalny buduje relacje z osobą zdrową lub chorą, z jej środowiskiem społecznym, rodziną i najbliższym otoczeniem. Stosuje TZ zgodnie z zasadami praktyki nakierowanej na potrzeby osoby lub grupy społecznej, dla promowania zdrowia i dobrostanu, traktując działalność człowieka, jako fundament rozwoju społecznego i zapewnienia sprawiedliwości społecznej. | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Stosuje podmiotową postawę wobec osoby i rodziny, w której występują problemy obciążone dezaprobatą społeczną , niesprawiedliwością zajęciową lub społeczną; okazuje zrozumienie potrzeb i postaw pojawiających się w środowisku społecznym w związku z zaistniałym problemem.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | C1, C2, C3 | P6S_KR |

|                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                    |               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|---------------|
| <p>K_P08</p> <p>Dobiera usługi terapii zajęciowej, określa priorytety działania i promuje usługi terapii zajęciowej kierując się potrzebami klienta.</p> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Kieruje się potrzebami klienta uwzględniając jednocześnie odrębne stanowiska i potrzeby jego rodziny; potrafi być rzecznikiem klienta w jego środowisku rodzinnym.</li> <li>2. Jest rzecznikiem klienta w sprawach, do których został upoważniony, nawiązując współpracę</li> </ol> | <p>C1,C2,C3,C4</p> | <p>P6S_UK</p> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|---------------|

## Treści programowe

| Treści programowe | Tytuł wykładu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Odniesienie do efektów kształcenia kierunkowych/ przedmiotowych              | Odniesienie do celów przedmiotu |
|-------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|
| TP1               | Zajęcia wprowadzające w tematykę wykładu. Treści formalne dotyczące przedmiotu.<br>Definiowanie pojęcia „środowisko rodzinne”.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | K_W30/1                                                                      | C1                              |
| TP2               | Środowisko rodzinne w biegu życia. Środowisko rodzinne jako naturalny system wsparcia społecznego. Podejście skoncentrowane na rodzinie w terapii zajęciowej. Kultura i rutyna rodzinna jako kontekst dla terapii zajęciowej.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | K_W30/1,2,3<br>K_W31/1<br>K_U11/1                                            | C1,C2                           |
| TP 4              | Znaczenie relacji rodzinnych dla praktyki terapeutów zajęciowych – perspektywa klienta i terapeuty. Ocena środowiska rodzinnego na potrzeby procesu terapeutycznego.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | K_W30/1,2,3<br>K_W31/1<br>K_U11/1                                            | C1, C2                          |
| TP5-TP7           | Terapia zajęciowa rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą. Doświadczanie zaburzeń lub chorób wrodzonych, postępujących lub nabytych.<br><br>Zasady optymalizacji środowiska domowego oraz potencjału rodzinnego do rozwijania u dziecka/nastolatka niezależności i jak najpełniejszego uczestnictwa w codziennych czynnościach.<br><br>Wspieranie zajęciowości rodziców sprawujących opiekę nad dzieckiem – optymalizacja rutyny dnia codziennego, opieka wytchnieniowa, zapobieganie syndromowi wypalenia sił.<br><br>Terapia zajęciowa rodzeństwa. | K_W30/1,2,3<br>K_W31/1<br>K_W34/1234<br>K_U11/123<br>K_P05/1<br>K_P08/12     | C1,C2,C3                        |
| TP8-TP9           | Przystosowanie się do życia w środowisku rodzinnym po doświadczeniu utraty zdrowia lub sprawności.<br><br>Przygotowanie do powrotu do domu i pełnienia dotychczasowych obowiązków.<br><br>Zalecenia dotyczące zmian, dostosowań lub dodatków do środowiska domowego poprzez zastosowanie specjalistycznych, niestandardowych, gotowych lub uniwersalnie zaprojektowanych technologii.<br><br>Stosowanie sprzętu, produktów, wyposażenie w rozwiązania technologiczne wpływające na układ i strukturę domu.<br><br>Rola rodziny w budowaniu poczucia umocnienia (empowerment). | K_W30/1,2,3<br>K_W31/1<br>K_W34/1234<br>K_U11/123<br>K_P05/1<br>K_P08/12     | C1,C2,C3                        |
| TP10-TP11         | Dorosłość z niepełnosprawnością intelektualną w środowisku rodzinnym. Optymalizowanie samodzielności w zakresie pełnienia zajęć z obszaru samoobsługi, produktywności, czasu wolnego, snu i partycypacji społecznej przy współpracy z rodziną.<br><br>Osoba z niepełnosprawnością intelektualną w roli partnera życiowego i rodzica.                                                                                                                                                                                                                                          | K_W30/1,2,3<br>K_W31/1<br>K_W34/1234<br>K_U11/123<br>K_P05/1<br>K_P08/12     | C1,C2,C3                        |
| TP12              | Terapia zajęciowa wobec bezdomności i ubóstwa. Role i kompetencje terapeuty zajęciowego w odbudowie bezpiecznego, stabilnego i satysfakcjonującego życia.<br><br>Model asertywnego wsparcia środowiskowego (The Assertive Community Treatment Model).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | K_W29/1,2,3<br>K_W31/1,2,3<br>K_W34/1<br>K_U05/1<br>K_U11/1,2,3<br>K_U23/1,2 | C1,C2,C3                        |

|                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                      |                                                                                                    |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                                                                                                                     | Destygmatyzacja.                                                                                                                                                                     | K_P05/1<br>K_P08/1                                                                                 |            |
| TP13                                                                                                                | Uzależnienie od pracy. Formy, typologia i konsekwencje. Przeciwdziałanie i środki zaradcze.                                                                                          | K_W29/1,2,3<br>K_W31/1,2,3<br>K_W34/1<br>K_U05/1<br>K_U11/1,2,3<br>K_U23/1,2<br>K_P05/1<br>K_P08/1 | C1,C2,C3   |
| TP14-TP15                                                                                                           | Zjawisko przemocy domowej. Prewencja i terapia zajęciowa ofiar przemocy domowej. Role terapeuty zajęciowego w relacji z ofiarą przemocy domowej. Postępowanie wobec ofiary przemocy. | _W29/1,2,3<br>K_W31/1,2,3<br>K_W34/1<br>K_U05/1<br>K_U11/1,2,3<br>K_U23/1,2<br>K_P05/1<br>K_P08/1  | C1, C2, C3 |
| Planowane formy/działania/metody dydaktyczne                                                                        |                                                                                                                                                                                      |                                                                                                    |            |
| Treści programowe                                                                                                   | Metoda dydaktyczna                                                                                                                                                                   | Odniesienie do efektów kształcenia kierunkowych/<br>przedmiotowych                                 |            |
| TP1-TP15                                                                                                            | wykład informacyjny<br>wykład problemowy<br>wykład konwersatoryjny                                                                                                                   | _W29/1,2,3<br>K_W31/1,2,3<br>K_W34/1<br>K_U05/1<br>K_U11/1,2,3<br>K_U23/1,2<br>K_P05/1<br>K_P08/1  |            |
| Środki dydaktyczne:<br>Komputer, rzutnik multimedialny, prezentacje tematyczne, wydruki tabel, opisów kazusów, etc. |                                                                                                                                                                                      |                                                                                                    |            |

| <b>Metody i kryteria oceniania</b>                                       |                        |                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Efekt uczenia się                                                        | Treści programowe (TP) | Typy/ Metody oceniania<br>D – ocenianie diagnostyczne, F- ocenianie formujące, P – ocenianie podsumowujące<br>* lub wybór z załączonej listy walidacji wyników |
| K_W31/1,2,3<br>K_W34/1<br>K_U05/1<br>K_U11/1,2,3<br>K_U23/1,2<br>K_P05/1 | TP1-TP15               | P-ocenianie podsumowujące - egzamin pisemny w formie pytań otwartych i problemowych                                                                            |

|         |  |  |
|---------|--|--|
| K_P08/1 |  |  |
|---------|--|--|

\*D – ocena przypadku, rozpoznanie, F – sprawdzian pisemny, dyskusja, obserwacja, P - egzamin pisemny lub wybór z załączonej walidacji wyników.

#### **Zalecana lista lektur lub lektury obowiązkowe**

Literatura obowiązkowa (fragmenty):

1. Creek J., Lougher L. (ed.) (2011). Occupational therapy and mental health. Elsevier
2. Czabała Cz., Kluczyńska S. (red.) (2015). Poradnictwo psychologiczne, r.: 1; 2; 3. Warszawa: PWN.
3. Segal R. (2004). Family routines and rituals: a context for occupational therapy interventions. Am J Occup Ther., Sep-Oct;58(5):499-508
- 4th Edwards M, Millard P, Praskac LA, Wisniewski PA (2003). Occupational therapy and early intervention: a family-centred approach Occup Ther Int. 2003;10(4):239-52
5. Golińska L. (2010). Pracoholizm: istota, konsekwencje i uwarunkowania. Acta Universitatis Lodzensis. Folia Psychologica: 14, 97-107.
6. Dudek B. (2008). Pracoholizm – szkodliwy skutek nadmiernego zaangażowania w pracę. Medycyna Pracy nr 59, suplement 3, 247-254.

Literatura uzupełniająca:

1. Christiansen CH, Baum CM, Occupational Therapy, Performance, Participation and Well being, Thorofare, 2005, Slack Inc.
2. Wilcock A, An Occupational Perspective of Health. (2nd Edition), Thorofare, 2006, Slack Inc.

#### **Punkty ECTS (1 pkt - 25 godz. pracy studenta)**

| <b>RODZAJ ZAJĘĆ</b>                             | <b>GODZINY</b> |
|-------------------------------------------------|----------------|
| Godziny kontaktowe                              | 30             |
| Zapoznanie się z literaturą i studium przypadku | 5              |
| Samokształcenie                                 | 10             |
| Przygotowanie do egzaminu                       | 5              |
|                                                 |                |
| <b>Razem = 50 godz. = 2 ECTS</b>                |                |